priklauso Narvos kultūros (Piestinios tipo) viduriniojo etapo pradžiai. Molio masėje yra kapotų ir išdegusių augalų, puodai ornamentuoti mažai (tik vienas puodo pakraštėlis negilių duobučių eilute).

Pakretuonės 3-čia gyvenvietė pagal inventorių datuotina III tūkstantmečio pr.m.e. pirmąja puse ir priklauso Narvos kultūros viduriniajam etapui.

Algirdas Girininkas

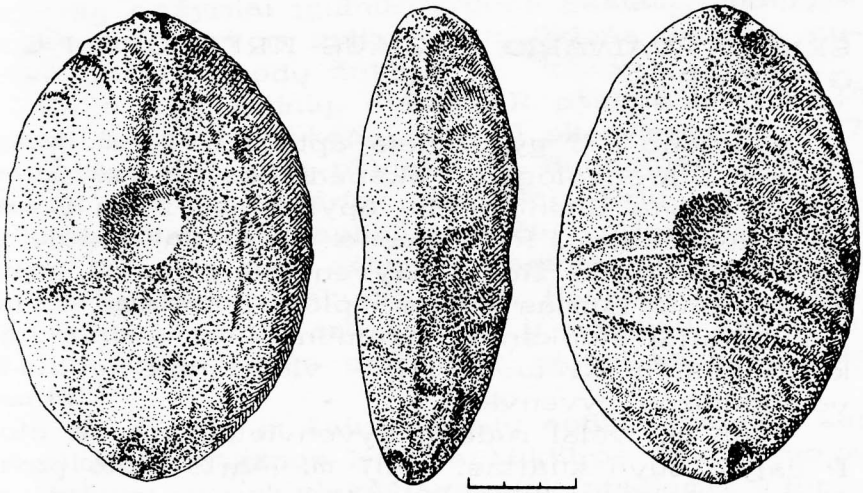
ŽEIMENIO EŽERO 1-MA GYVENVIETĖ

Žeimenio ežero 1-mą gyvenvietę aptiko 1977 m. MA II archeologijos skyriaus žvalgomoji ekspedicija. Gyvenvietė yra Švenčionių rajono Švenčionėlių apylinkėje, 3 km į ŠV nuo Pakretuonės kaimo R Žeimenio ežero krante, 250 m į ŠR nuo Kretuonos upės žiočių pirmoje viršsalpinės upės ir ežero terasoje. Salpos nuo ežero pusės nėra. Terasos nuo ežero pusės aukštis 7 m. Gyvenvietė yra Pakretuonės miško 29 kvartale. Įsteigus Lietuvos TSR nacionalinį parką, gyvenvietės teritorijoje įrengta apmokama turistų poilsiavietė. Apsaugoti ją nuo turistų nebeįmanoma, todėl 1986 ir 1987 m. ji buvo tyrinėjama. Per abu sezonus ištirtas 300 m^2 plotas.

Kultūrinio sluoksnio storis (rusvas smėlis) tyrinėtame plote nevienodas. Storiausias jis centrinėje ir V tyrinėto ploto dalyje, kur siekia 40-45 cm. Gyvenvietėje aptikti 5 židiniai. 4 iš jų įleisti į gruntą nuo 22 iki 61 cm. Visi apversto netaisyklingo kūgio formos. Išsiskiria židinys 4. Jau nuimant viršutinį pilką žemės sluoksnį, esantį virš kultūrinio sluoksnio, atsidengė 2 netaisyklingi akmenų vainikai - vienas kito viduje. Vidinio skersmuo 60-70 cm, išorinio - 90 cm. Vidinio vainiko akmenų ratas neištisas: Š ir ŠV dalyje yra tarpai. Išorinis akmenų ratas uždaras. 6-24 cm skersmens akmenys sudėti vienas šalia kito, o išoriniame kai kur akmenys už-

dėti vienas ant kito. Židinio gylis - 50 cm. Jo apatinė dalis ir šonai išgrįsti smulkesniais (7x10x8 cm) akmenimis, kurie daugiausia skaldyti.

Dirbiniai daugiausia koncentravosi P tyrinėto ploto dalyje ir apie židinius. Gyvenvietėje aptikti 1426 titnaginiai dirbiniai, tarp jų: 1 lancetas, 2 smulkios trapecijos, 13 grąžtų, 38 ašmenėliai medžioklės ir žvejybos įrankiams, 7 pjūklai kaului ir ragui, 1 skylių platintojas, 22 taisyklingos ir 10 netaisyklingų mikroskelčių, 17 kombinuotų dirbinių, kurių paskirtis dvejopa ar trejopa, 1 peilio ašmenėlis su 1 darbiniu ašmeniu, 17 peilių ašmenėlių iš mikroskelčių, 15 grąžtelių, 1 spaustukas retušavimui, 30 ylų, 2 pirminės skeltės nuo skaldytinių, 53 peiliai su vienais ir dvejais ašmenėliais iš vidutinio pločio skelčių, 38 grandukai medžiui apdirbti, 32 drožiamieji peiliai, 41 gremž

2 pav. Žeimenio 1-ma gyvenvietė. Kaplys

tukas, 12 pjūklų medžiui apdirbti, 4 kaltai, 14 šoninių gremžtukų, 43 dirbinių nuolaužos, 1 vienagalis skaldytinis.

Gyvenvietėje aptikti du akmeniniai kapliai (pav. 2 abu įtveriamieji. Vieno plokščiosiose pusėse įgręžtos duobutės įtvarai. Be to, rastos trikampio formos akmeninis tinklo pasvaras ir 6 galąstuvų fragmentai.

Apie židinius ir kultūriniame sluoksnyje aptiktos 726 Narvos (Piestinios tipo) kultūros viduriniojo etapo puodų šukės. Iš jų 34 ornamentuotos apvalių, keturkampių grūdelio formos, duobučių įspaudėliais, apvijomis. Puodai sma iliadugniai, I, C, CS, S formos kakleliais.

Pagal aptiktą inventorių Žeimenio 1-ma gyvenvietė datuojama III tūkstantmečio pr.m.e. viduriu.

Algirdas Girininkas

SENOJO ŽVALVARIO AMŽIAUS KRETUONO I C GYVENVIETĖ

Kretuono I C gyvenvietė aptikta 1978 m. MA II Kretuono archeologinės ekspedicijos. Ji yra Švenčionių rajono Švenčionėlių apylinkėje, 1 km į V nuo Reškutėnų kaimo, R Kretuono ežero pakrantėje, prie bevardžio upelio žiočių. Gyvenvietėje per 7 tyrinėjimų sezonus ištirtas 800 m^2 plotas, kuriame aptikti 2 kultūriniai sluoksniai: Kretuono I A - virvelinės keramikos, ir Kretuono I B - viduriniojo neolito Narvos kultūros gyvenvietė.

1986 m., vėlai rudenį, gyvenvietės 1,4 ha plotas P dalyje buvo suartas. 1987 m. išarto ploto paviršiuje surinkta daugiau kaip 400 įvairių laikotarpių (nuo viduriniojo neolito iki žalvario amžiaus) titnaginių, kaulinių, raginių, akmeninių dirbinių. 1987 m. buvo tyrinėjamas labiausiai pažeistas ir suardytas žalvario amžiaus kultūrinis sluoksnis Kretuono ežero